

LA GUERRA, ESTAT
ISLÀMIC I ELS
REFUGIATS

Jaume Oliveras

Escriptor

De set en set

Xavier
Cortadellas

No aniré a la plaça de Xauk

LLUÍS ROMERO

“Era el centre de Kabul, del meu món”, escriu Nadia Ghulam, la meua amiga afganesa. I explica que la plaça de Xauk era de les millors del món, quan abans de la guerra, al penúltim respir del segle passat, no tenia res a envejar a la Djemaa-el-Fna, a la medina de Marràqueix, un indret amb el títol de Patrimoni de la Humanitat. “Abans, la plaça de Xauk feia goig, hi havia de tot.”

crita quatre mans amb Agnès Rotger i guanyadora del Prudenci Bertrana 2010.

DE PETITA, NADIA SORTIA A PASSEJAR, tota sola, per la plaça Xauk, al seu Kabul natal, i allà, entre les parades del mercat, els nens jugaven i escoltaven contes. Tot era un esclat de colors, “amb les catifes afganeses, úniques al món, delicades vaixelles, xals de colors vistosos i uns mocadors brodats que eren pura artesanía”. La plaça de

Xauk, al centre de Kabul. Però quan hi arribaren, els talibans imposaren noves formes i exhibiren la pròpia capacitat d'odi. Els bells colors de les andròmines foren substituïts per les forques on penjaven alguns considerats infidels. El càstig, l'opressió, la cultura del fanatisme absolut. I, ara, la plaça “ha quedat plena de pols i enderrocs, amb les portes i finestres de les cases que no són altra cosa que forats esbatanats, boques sense llavis, ulls sense òrbites; tot destruït”. Un monument a la guerra, a la mort, present arreu, i de la plaça no en queda ni el nom, ja que les autoritats pertinents la van rebatejar com Serpoí Gom Nom (plaça del soldat desconegut), un altre record de la batalla. Tot això Nadia ho explica a *Contes que em van curar*, escrit en companyia de Joan Soler (Editorial Columna).

ENCARA, QUAN NADIA VISITA l'Afganistan, com ha fet, amb moltes dificultats, darre-rament, i està uns dies a casa la seva mare, mira de no creuar l'antiga plaça, tot i haver de fer marrada. El record és massa agre.

LA GUERRA PORTA IMATGES continuades de destrucció i mort. Dubtem si tornarem a veure Palmira, la joia al mig dels grans oasis cap a Orient, en la ruta de la seda, allà on la reina Zenòbia protagonitzà la darre-ra escena imperial d'un món que es desfia. Estat Islàmic ja dinamità el temple de Baal, el proppassat agost, i fa uns dies féu el mateix amb l'Arc de Triomf. Divuit segles convertits en anònims pedres. Es podrà recuperar Krak dels Cavallers? I, encara, quin serà el resultat final d'Homs o Alep? Les ciutats síries amb quatre mil anys d'història, que han vist assiris, macedonis, àrabs, croats, mongols i otomans, i han resistit els vents del desert fins renàixer de cada escomesa. Ara, el cop pot ser definitiu, per demostrar que tot el que té principi té fi i que no hi ha res que pugui sobreviure a la irresponsabilitat humana. Hi ha pèrdues que són irrecuperables, de la mateixa manera que no queda rastre d'antics monestirs o de biblioteques úniques, allà on el nord de l'Iraq es troba amb el país dels kurds.

DE TOT, QUINA PÈRDUA ÉS MÉS GRAN que els rius de persones que caminen, desesperadament, a la recerca d'un lloc on trobar aixopluc? Aquesta setmana hem retrobat l'exemple més punyent de la menyspreable comunitat europea, amb milers de migrants retinguts a les fronteres, mentre la rica, culta i benestant Europa ensenya l'absoluta misèria de les seves entranyes. Ser d'aquest club no val la pena. Mai no aniré a Xauk, però me'n sento solidari.

La foradada

Ara que es parla tant del xoc de trens potser convé recordar que és una foradada. És com en deien també dels túnels, fa una mica més de cent anys. Llavors, un túnel era una novetat. Ho llegeixo en el primer capítol de *Pilar Prim*, de Narcís Oller: “Un nou xiscle de la màquina, seguit d'un soroll eixordador i de sobtat eclipsi de llum, les féu callar, deixant-les en la immobilitat vigilant amb què se sol fer la travessia de les foradades.” De Narcís Oller, la gent que coneix la nostra literatura sap que és el creador de la novel·la catalana moderna. I els que l'han llegit saben també que per a ell els trens són un símbol de modernitat. És per això que hi ha un tren al començament de *Pilar Prim*, una novel·la que reflecteix el món modern de la burgesia barcelonina de principis del segle XX. Ja llavors, alguna d'aquestes famílies passava les vacances a la Cerdanya. La modernitat: un nen i dues dones –una molt jove, l'altra més gran i més atractiva– compartint un compartiment de tren amb un home d'uns trenta-cinc anys que no coneixen de res. També burgès. També atractiu. És quan surten d'aquelles foradades que encara avui separen les terres del Barcelonès de les del Vallès que els protagonistes de *Pilar Prim* se saluden, mentre s'estudien en silenci tot fent veure que llegeixen. Elles, uns llibres; ell, un diari. També en el món real, que era de fet el que novel·lava Oller, tant les persones desconegudes com les diferents societats humanes es comencen a estudiar un cop es coneixen. I si es volen conèixer, s'han de poder veure. Durant molts anys, a Catalunya, hi va haver la gran foradada del franquisme. Llavors, era molt fàcil ser espanyol i dir que s'estimava Catalunya: una sardana, una paraula en català –normalment, seny– un porró de vi...

El predomini de tot allò que és espanyol –castellà– era abassegador. Potser per això molts dels que manaven a Madrid van pensar en la Transició que, per poder continuar conduint la màquina, en feien prou cedint un compartiment als que ens sentim només catalans. Avui, però, és de portar la màquina del que estem parlant. I alguns dels que l'han conduïda sempre ara diuen que, si els que volem la independència volem ser també els maquinistes, tornarem a entrar en una foradada.

A NADIA, BONA AMIGA I VEÏNA, la història l'ha portat a viure en aquest país i fou adoptada per una família amiga. Una biografia feta a cops de voluntària lluita contra tot el que quasi és impossible. Victima d'una bomba incendiària, als vuit anys, quedà greument ferida i, després d'un llarg desafiament a la mort, una mà amiga la traslladà a Catalunya per seguir un costós procés d'operacions continuades. La seva vida es plasmà a *El secret del meu turbant*, es-

De tot, quina pèrdua és més gran que els rius de persones que caminen, desesperadament, a la recerca d'un lloc on trobar aixopluc?

EN
SÍSIF

